Sat, 25th April 20

Date
Page

द्वितीयः पाठः

रघुकौत्ससंवादः

प्रस्तुत पाठ्यांश महाकवि कालिदास द्वारा विरचित रघुवंश महाकाव्य के पञ्चम् सर्ग से संकलित है। इसमें महाराज रघु एवं वरतन्तु ऋषि के शिष्य कौत्स नामक ब्रह्मचारी के मध्य साकेत नगरी में हुआ संवाद वर्णित है।

अभ्यासः

1.) संस्कृतभाषया उत्तरं लिखत-

(क) कौत्सः कस्य शिष्य आसीत् ?

:

(ख) रघुः कम् अध्वरम् अनुतिष्ठति स्म ?

:

(ग) कौत्सः किमर्थं रघुं प्राप ?

:

(घ) मन्त्रकृताम् अग्रणीः कः आसीत् ?

:

Scanned with CamScanner

classmate
Date
Page

(ङ) तीर्थप्रतिपादितर्द्धिः नरेन्द्रः कथमिव आभाति स्म ?

०

(च) चातकोऽपि कं न याचते ?

०

(छ) कौत्सस्य गुरुः गुरुदक्षिणात्वेन कियद्धनं देयमिति आदिदेश?

०

(ज) रघुः कस्मात् परीवादात् भीतः आसीत् ?

०

(झ) कस्मात् अर्थं निष्क्रष्टुम् रघुः चक्रमे?

०

(ञ) हिरण्मयीं वृष्टिं के शशंसुः ?

०

(ट) कौ अभिनन्द्यसत्वौ अभूताम् ?

०

P.T.O.

Scanned with CamScanner

9) विशेष्य विशेषणपदानि -

(क) ________ अध्वरे ।

(ख) ________ कीचजातम् ।

(ग) ________ अनुमितव्ययस्य ।

(घ) ________ फलप्रसूतिः ।

(ङ) ________ विवर्जिताय ।

10) विलोम पदानां -

(क) निःशेषम्

(ख) असकृत्

(ग) उदारम्

(घ) अशुभम्

(ङ) समस्तम्

Scanned with CamScanner

13) अलङ्काराः

(क) "यतस्त्वया ज्ञानमशेषमाप्तं लोकेन चैतन्यमिवोष्णरश्मेः" ॥

(ख) शरीरमात्रेण नरेन्द्र! तिष्ठन्न भासि ____ इवावशिष्टः ॥

(ग) तं भूपतिर्भासुरहेमराशिं ____ वज्रभिन्नम् ॥

14) छन्दः

(क) तमध्वरे विश्वजिति क्षितीशं ____ वरतन्तुशिष्यः ॥

(ख) गुर्वर्थमर्थी श्रुतपारदृश्वा ____ नवावतारः

(ग) स त्वं प्रशस्ते महिते ____ त्वदर्थम् ॥

Scanned with CamScanner